

Акне - клинични форми и лечение

г-р Петрана Каляшева, дерматовенеролог

Областен диспансер за кожни и венерически заболявания без стационар - гр. София
ул. Г. Измирлиев 8, тел: 0888 92 89 08

Акнето, и в частност неговата най-често срещана клинична форма *acne vulgaris*, е много често срещано заболяване в дерматологията и определено е медицински проблем, в решаването на който главна роля играе дерматологът.

Акнето е възпалително заболяване на космено-мастния фоликул, засягащо предимно кожата на лицето, гърба, гърдите и раменете, това са т.нар. себорейни области (области, в които мастните жлези са в най-голямо количество). Основният клиничен белег на заболяването е полиморфен обрив, състоящ се от комедони (черни точки), инфламаторни лезии - малки червени пъпчици (папули) и гноини пъпки (пустули). В по-тежки случаи на заболяването се наблюдават кисти и нодули.

Основните причини за появата на акне могат да се разделят в две големи групи:

- ендогенни (вътрешни фактори);
- екзогенни (външни фактори).

От ендогенните (вътрешни) фактори на първо място е наследствеността. Гените играят важна роля за развитието на акне. Те определят размера и функцията на мастните жлези. Ако някой от родителите е страдал от акне, вероятността това да се случи на децата е много голяма.

Друг вътрешен фактор са хормоните и най-вече тестостеронът, който е причина за повишена мастна секреция. Това води до запушване на порите, увеличен брой мъртви клетки, които заедно с бактериите и прахта водят до появата на „бели и черни точки“ – комедони.

Нормално около мастната жлеза живеят бактерии и гъби. **Propionibacterium acnes** причинява възпалителна реакция на местата с повишена мастна секреция и така се появяват възпалителни лезии.

Екзогенните (външни) фактори играят по-малка роля в патогенезата на *acne vulgaris*. От тях като по-важни бих споменала някои медикаменти, професионални фактори и неподходящи козметични препарати.

Най-честата форма на акне – *acne vulgaris* се среща най-вече при подрастващите. При растежа на тялото хормоните стимулират мастните жлези и те отделят по-

голямо количество себум. Себореята е симптом, съпровождащ акне вулгарис, и себорейната кожа е идеален терен за развитие на бактерии и гъбички. При повечето хора акнето изчезва с възрастта, но ако не се приложи необходимото адекватно медицинско лечение проблемът може да продължи и в по-късна възраст.

Друга форма на акне, т.нар. **acne neonatorum** се наблюдава при бебета непосредствено след раждането и изчезва до 2-3^а месец. Причината са хормони, предадени от майката в плода, по време на вътреутробния период. Тук рискът за акне в по-късна възраст е голям.

Acne mechanica (механично) се среща главно при млади неуравновесени жени, в резултат на разчопляне и изтискване (автоагресия) на съществуващо или несъществуващо акне.

Във всяка една възраст може да се наблюдава **acne cosmetica** (Ромаде акне), в резултат на използване на козметични или локални лекарствени средства, съдържащи „плътни“ мазнини, или на безразборно прилагане на разнообразни козметични препарати.

След ваканция на море, в резултат на излагането на слънце, се наблюдава т.нар. **Mallorca acne**, изразяващо се най-вече с комедони.

Acne medicamentosa се причинява от някои лекарства като кортикостероиди, халогенни елементи (бром, йод, хлор), хинин, транквиланги, антиепилептични средства.

Много рядко срещана тежка форма на акне е **acne fulminans**. То протича с нодули, кисти от страна

на кожата, и с висока температура, мускулна слабост и отклонения в кръвните показатели от страна на целия организъм.

От казаното до тук, мога да обобщя, че акнето не е само козметичен дефект, то е заболяване със сложна етиопатогенеза. Необходимо е всеки, който се сблъска с този проблем, да се обърне към лекар дерматолог. Адекватното и навременно лечение на акне ще предпази от неприятни козметични последици.

Акнето е многофакторно заболяване и съществуват много прицелни места за терапевтично повлияване.

Лечението е строго индивидуално и трябва да бъде съобразено с вида акне, тежестта на заболяването, степента на засягане, възрастта и пола на пациента, и не на последно място с желанието му да бъде лекуван.

Терапията включва локални средства при по-леките форми и в съчетание с перорални медикаменти при по-тежките.

Към локалните средства се отнасят:

- Препаратите на базата на бензил пероксид, който има изразен антибактериален и кератолитичен ефект – т.е. води до излющване на повърхностния увреден кожен слой.
- Препаратите на базата на Vit. А киселина са средство на избор при комедонно акне.
- Локалните антибиотици имат основно антибактериално дей-

ствие и се прилагат при формиране на акне с преобладаване на инфламаторните лезии.

Прибягването до системна терапия се налага при пациенти със средно и тежко акне, при депресирани пациенти, въпреки леката форма на заболяването, при склонност към образуване на цикатрикси и постлезionalни хиперпигментации.

Веднъж включена, системната терапия трябва да продължи минимум 3-6 месеца и пациентът трябва да бъде запознат с това. Три са големите групи лекарствени средства, прилагани системно при лечение на акне – антибиотици, ретиноиди и хормони.

Акнето не е инфекциозно заболяване, но антибиотиците имат съществена роля в терапията му. Схемите за лечение с антибиотици са различни и са съобразени индивидуално спрямо пациента. Антибиотиците действат на втората фаза от образуването на акне - лезиите,

те елиминират микроорганизмите и възпалителната реакция.

Хормоналното лечение се намира в ранните стадии на патогенетичния процес. Това са всъщност противозачатъчните средства. Те инхибират действието на човешките андрогени – хормони, които са отговорни за регулацията на секрецията на мастните жлези. Така продукцията на себум от тях намалява и се отстраняват причините за образуване на комедоните и акнето изобщо.

Третата група медикаменти – ретиноидите, представляват революция в лечението на тежките форми на акне. Те действат върху всички фактори, участващи в патогенезата на акнето. За съжаление у нас те са много малко застъпени, може би поради високата им цена, страха или недобрата преценка на страничните им ефекти, или недоброто им познаване.

Разбира се, акнето е заболяване и медикаментите намират основно

място в неговото лечение, но то е и тежък козметичен проблем, водещ не рядко до отражение върху психичното състояние на пациента. Всеки пациент трябва да знае, че обикновено болестните промени отзвучават спонтанно след пубертета. Много съществена е навременната намеса на специалист и навременното започване на лечение още в пубертета при първата поява на комедони, папули и пустули. Механичното почистване на кожата и грижата за нея трябва да се извършва редовно. За действието на слънчевата светлина днес се смята, че въпреки че тя наистина има противовъзпалително действие и първоначално ефектът е видим, тя ускорява образуването на комедони и след това рецидивите са по-тежки.

Имате акне – обърнете се към дерматолог за лечение и съвети, защото отстраняването на белезите и последствията е много по-трудно.